

Сойко І. М., к.пед.н., доцент (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Актуальними стають глобальні за своїм масштабом інноваційні процеси, що відбуваються в системі освіти, потребують переходу в навчанні від традиційного, пасивного накопичення суми знань до вмотиваційного засвоєння учнями технології здобуття наукової інформації та вмінь.

Підготовка нової генерації вчителів початкових класів спрямована на усвідомлення необхідності створення позитивного навчального середовища шляхом активізації інтелектуальних і почуттєво-емоційних ресурсів кожного учня. Тому виникає необхідність застосування у професійній освіті відповідних інноваційних педагогічних технологій.

Питанням організації навчання з використанням інноваційних технологій в початковій школі присвячені роботи сучасних науковців: Л. Карамушки, М. Малигіної, Т. Пироженко, О. Пометун, Г. Сиротенко та ін. На визначальній ролі демократичних та особистісно розвивальних орієнтирів сучасної початкової школи наголошують вчені: Н. Бібік, М. Вашуленко, Л. Онищук, О. Савченко та ін.

Інноваційна педагогічна діяльність як особливий вид творчої діяльності спрямована на оновлення системи освіти. Вона є результатом активності людини не стільки у пристосуванні до зовнішнього середовища, скільки у зміні його відповідно до особистих і суспільних потреб та інтересів.

Інноваційна педагогічна діяльність заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [1, с. 14].

Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові чи вдосконалені.

Педагогічна діяльність завжди орієнтується на певний зміст, тобто на знання, які слід здобути у процесі навчання, та на якості особистості, які необхідно виховати. Залежно від того, які цінності домінують при цьому, педагогічна діяльність в освітніх перетвореннях може мати формуючий (традиційний) або розвивальний (гуманістичний) характер [2, с. 20-23].

Надбання світової і вітчизняної педагогіки, сучасні науково-педагогічні дослідження та практичний досвід багатьох поколінь педагогів переконують у необхідності творчого елементу в педагогічній діяльності.

Інноваційні процеси, інноваційна педагогічна діяльність без нього просто неможливі.

Провідною формою і важливою складовою інноваційної педагогічної діяльності є експеримент, результати якого збагачують новими знаннями про навчально-виховний процес, дають змогу переконатися на підставі педагогічної практики в ефективності нових ідей і технологій.

Метою педагогічного експерименту є перевірка ефективності різних педагогічних впливів, тобто змісту, методів, прийомів, форм організації навчальної та виховної роботи. Він дає змогу встановити причинний зв'язок між педагогічними впливами та їх результатами (опануванням знань, умінь, розвитком здібностей, формуванням навичок поведінки тощо).

У педагогічній практиці часто невиправдано отожднюють із поняттям «експеримент» близькі за змістом поняття «пошук», «пошукова робота», «дослід», «дослідно-експериментальна робота», «дослідницька робота», «власне експеримент», які означають фрагмент «власне експерименту». Насправді чим більше в педагогічній діяльності нового, інноваційного, тим ближча вона до власне експериментальної роботи, чим більше в ній відтворення, хоч і в нових умовах, відомих методів, прийомів, технологій тощо, тим ближча вона до дослідної роботи. Крім того, експеримент повинен бути належно організований [3, с. 232-235].

Для педагогів, які працюють в інноваційному режимі, важливе значення має вивчення педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності. Особливий інтерес вони виявляють до таких його різновидів, як передовий і новаторський педагогічний досвід.

Передовий педагогічний досвід – навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, у процесі якої стабільні позитивні результати у розв'язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових освітніх систем або інтеграції традиційних форм, методів, прийомів і засобів [3, с. 235].

Передовий педагогічний досвід, маючи багато спільного з новаторським досвідом, суттєво відрізняється від нього.

Новаторський педагогічний досвід – породжена радикально новою педагогічною ідеєю навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність [4, с. 12].

Певний потенціал перспективних ідей, які збагачують педагогічну практику, містить зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід.

Зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід – навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, яка забезпечує ефективне і якісне розв'язання завдань навчання і виховання [4, с. 12].

Включення педагога в інноваційну діяльність може бути наслідком дії різноманітних чинників. Часто до неї спонукає їх невдоволеність

методиками, результатами особистої праці, освоєння нових знань, особливо у суміжних сферах, осмислення і якісно нове бачення особистої життєвої місії, іноді – творче осяяння, яке, як правило, є результатом тривалого пошуку й аналізу здобутого на цьому шляху. Певною мірою ефективний і зовнішній організаційний вплив, тобто цілеспрямоване використання різноманітних форм залучення педагога до інноваційної діяльності, до яких належать:

- організація постійно діючого наукового семінару з найактуальніших проблем, над якими працюють педагоги навчального закладу;
- стажування педагогів при науково-дослідних інститутах і вищих навчальних закладах;
- педагогічні ради, «круглі столи», дискусії;
- ділові, евристичні ігри з генерування нових педагогічних ідей;
- творча діяльність педагогів у методичних об'єднаннях;
- участь у науково-практичних конференціях;
- узагальнення власного досвіду і досвіду своїх колег;
- заняття на спеціальних курсах підвищення кваліфікації;
- самостійна дослідницька, творча робота над темою, проблемою;
- участь у колективній експериментально-дослідницькій роботі у межах спільної проблеми, над якою працюють педагоги навчального закладу.

Таким чином, інновації у змісті професійно-методичної підготовки передбачають створення для майбутніх учителів початкових класів можливості займати активну позицію в навчальному процесі, формувати й розвивати творче мислення шляхом засвоєння нових знань та осмислення надбань минулого, набуття власного досвіду, інструментарію навчально-дослідницької діяльності.

Спрямованість на особистісний розвиток студентів передбачає використання у навчально-виховному процесів сучасного ВНЗ таких методичних прийомів, як: 1) підготовка до організації індивідуально-педагогічної взаємодії (вербальні й невербальні засоби спілкування, прояв емпатії та готовність до контактування з кожним студентом, знання і використання в процесі спілкування особистісних характеристик кожного студента); 2) підготовка до організації колективної педагогічної взаємодії (уточнення групової мети і завдань; активна участь у спілкуванні “на рівних” стосунках; розуміння та сприйняття емоційного настрою групи; “озвучення” можливої мотивації студентів; використання засобів міміко-інтонаційної виразності); 3) підготовка до організації взаємодії студентів із змістом навчальної дисципліни (уміння правильно визначити пізнавальну мету та засоби її досягнення, використання проблемних ситуацій і цікавого, логічного матеріалу, виконання навчальних завдань на основі особистісного та життєвого досвіду студентів); 4) підготовка до створення позитивної самооцінки студентів у процесі педагогічної

взаємодії (шанобливе ставлення до особистості студента, готовність прийти йому на допомогу, зіставлення нових успіхів студентів із попередніми досягненнями, емоційна підтримка та констатація правильного виконання завдання, віра в потенційні можливості студентів).

Підсумовуючи викладене, можемо зробити такі висновки: 1) запровадження педагогічних інновацій у діяльність вчителів початкових класів радикально змінює традиційну систему навчання й освітню практику; 2) інновації у змісті професійно-методичної підготовки передбачають створення для майбутніх учителів початкової школи можливості займати активну позицію, формувати та розвивати творче мислення шляхом засвоєння нових знань й осмислення надбань минулого, набуття власного досвіду, інструментарію навчально-дослідницької діяльності; 3) використання ділових ігор у процесі професійно-методичної підготовки педагогів вважаємо виправданим, оскільки вони сприяють формуванню готовності студентів до професійної, зокрема інноваційної, діяльності.

Таким чином, ми переконуємося, що інновації в освіті стали невід'ємною складовою процесу професійно-методичної підготовки. Без знань майбутніх педагогів, що лежать в основі нових ідей, неможливим видається формування учителів нової генерації та, в цілому, прогрес освітньої галузі. Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження вбачаємо в розкритті та оновленні педагогічної практики майбутніх фахівців з урахуванням інноваційних процесів, які відбуваються в початковій школі.

1. Асманова И. Ю. Признаки инновационных педагогических технологий / И. Ю. Асманова // Инновационные подходы к применению информационных технологий в профессиональной деятельности : сб. трудов междунар. науч.-практ. Интернет-конф. / под. общ. ред. Н. В. Сокольской, М. Н. Прокопенко; Белгородский филиал НАЧОУ ВПО СГА. – Белгород: ГИК, 2009. – С. 13-15. **2.** Беляев В. И. Современные подходы в педагогических исследованиях / В. И. Беляев // Педагогика. – 1999. - № 6. – С. 19-25. **3.** Буркова Л. В. Классификация педагогических инноваций как элемент механизма управления инновационным процессом в образовании / Л. В. Буркова // Педагогичні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць / Ред. кол. Л. І. Даниленко та ін. – К.:Логос, 2000. – С. 231-238. **4.** Дідусь Н. П. Термінологічний аспект проблеми педагогічного новаторства в історії освіти України / Н. П. Дідусь // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 45. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – С.10-16.